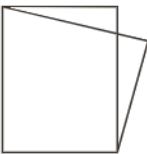

Stig Broström: Småbørnspædagogik 1960-2020 – Pædagogiske erindringer

Frydenlund, 2021, 334 sider

Anmeldt af
Jacob Noer Ahm,
lektor, Pædagog-
uddannelsen
i Viborg, og
vidensmedarbejder,
Forskningscenter
for Pædagogik
og Dannelse, VIA
University College

Vidste du, at begrebet daginstitution blev indført i 1965 sammen med betegnelsen pædagog, der afløste betegnelserne barneplejeske, børnehavelærerinde og fritidshjemslærer? Eller at ideen til puderummet blev født på en kunstudstilling i 1968? Eller at børnehave-, fritidspædagog- og socialpædagoguddannelsen blev til én uddannelse i 1992?

Hvis man vil forstå de historiske begivenheder og idemæssige strømninger, som nutidens småbørnspædagogik (småbørnspædagogik dækker alderen fra 0-8) og pædagogprofession er rundet af, så er fritidspædagog og professor emeritus Stig Broströms værk om småbørnspædagogikkens nyere historie et oplagt sted at starte.

Udgangspunktet for bogens pædagogiske historieskrivning er Broströms erindringer om egen deltagelse forskellige steder i det pædagogiske felt som hhv. fritidspædagog, seminarielærer og forsker. Og bogen er en personlig

funderet beskrivelse af den småbørnspædagogiske udvikling gennem seks årtier med fokus på vuggestue, børnehave, fritidshjem, SFO og børnehaveklasse. Og i relation til disse institutionelle forankringer beskrives et kalejdoskop af historiske begivenheder, centrale pædagogiske temaer og debatter, toneangivende teoretiske retninger og begreber samt relationen til den politiske og lovgivningsmæssige udvikling og Broströms eget kontinuerlige arbejde med den didaktiske udvikling af småbørnspædagogikken.

De seks årtier, der beskrives, fungerer også som kapitelinddeling i bogen, men inden kapitlerne om de seks årtier indledes der med kapitlet ”Veje ind i pædagogikken”, der er bogens mest personlige og bl.a. fortæller om dårlige erfaringer med 50’ernes autoritære og voldelige sorte skole og om batikfarvning af undertrøjer og mødet med den antiautoritære grundtone på Gladsaxeseminariet for Fritidspædagoger i 60’erne. Kapitlet

danner en forståelsesmæssig baggrund for Broströms pædagogiske engagement i de følgende årtier og for dén kantianske understrøm af interesse for at finde balancen mellem tvang og frihed og mellem pædagogstyring og børnenes selvudfoldelse, der løber gennem bogens kapitler og temaer.

I kapitlet om 60’erne beskrives, hvorledes vuggestue-, børnehave-, og fritidshjemspædagogikken er præget af en opblomstring af reformpædagogikken, der også betegnes som vækstpædagogik. Samtidig betones det, hvordan daginstitutionen vandt udbredelse, blev ”allemandseje” og fik et pædagogisk lovgrundlag. Omdrejningspunktet for vækstpædagogikken var børnenes frihed og selvudfoldelse. Og de centrale pædagogiske praksisser var skabende praktisk musiske aktiviteter med en mangfoldighed af forskellige materialer. Samtidig var den frie leg uden voksenindblanding et pædagogisk ideal. Ud over beskrivelsen af forskellige centrale vækstpædagogiske praksisser giver kapitlet også indsigt i vækstpædagogikkens teoretiske baggrund. Og generelt er det en styrke ved bogens kapitler, at de også fungerer som en kortfattet, men præcis indføring i teoretiske retninger og begreber.

I 70’erne udfordres og gradvist erstattes 60’ernes vækstpædagogiske fokus på fri leg og selvudfoldelse af indlæringspædagogikken med et vuggestue- og børnehavepædagogisk fokus på mål- og voksenstyrede aktiviteter mhp. børnenes indlæring. Et skifte, der hang sammen med et øget samfundsmæssigt og politisk fokus på, hvordan småbørnspædagogikken kunne bidrage til børnenes udvikling. Samtidig var årtiet kendetegnet ved et stort politisk enga-

gement fra pædagogernes side kraftigt inspireret af forskellige skiftende former for marxistisk pædagogik. Endvidere beskrives debatterne om spændingen mellem vækst- og indlæringspædagogikken, som centrerede sig om spørgsmålet mellem en struktureret over for en mere fri pædagogik. Broström selv argumenterede for en struktureret pædagogik, hvor planlægning og didaktiske refleksioner stod centralt, fordi vækstpædagogikken var havnet i laissez faire-pædagogik.

I 80’erne aftog pædagogernes politiske engagement, men debatten om den strukturerede pædagogik fortsatte. Man diskuterede bl.a., hvorvidt en didaktisk tilgang til småbørnspædagogikken medførte en overdreven styring, hvorved børnene var tvunget til at deltage i et institutionsliv formet af voksne. Var børnehaven et udviklingsrum eller et rum, hvor børnene skulle tilpasse sig voksenalderne? Var barnet en plante, der vokser frit i god jord, eller var det pædagogen, der som en billedhugger formede barnet? Ud over debatten om den strukturerede pædagogik fokuserer kapitlet på forskellige fremtrædende pædagogiske temaer i årtiet som inspirationen fra den italienske Reggio Emilia-pædagogik, 6-års-pædagogikken i børnehaven og skiftet fra fritidshjem til SFO underlagt folkeskoleloven.

I 90’erne kom der fokus på det hastigt forandrende postmoderne samfunds betydning for børns opvækstvilkår, vilkår, der bl.a. blev beskrevet med begreber som traditionsopløsning og dobbeltsocialisering. Derudover førte forandringer i socialministeriets cirkulære om dagtilbud for børn og unge til, at der i daginstitutioner blev arbejdet med at udvikle årsplaner, hvilket var et første

vigtigt skridt på vej mod en småbørnsdidaktik. Og daginstitutionsområdet erstattede gradvist en pasningskultur med en læringskultur og blev nu set som første led i uddannelsessystemet.

I 00’erne kom der en øget politisk styring af daginstitutionsområdet ud fra en tankegang om at tidlige indsatser, fx i forhold til bekæmpelse af negativ social arv, var afgørende fundament for børnenes overgang til skolen og videre vej gennem uddannelsessystemet. Den øgede styring af området kom bl.a. til udtryk ved lov om pædagogiske læreplaner fra 2004, hvilket bevirkede, at Danmark kom på omgangshøjde med de øvrige nordiske landes førskolepolitik. Både lovgivningsmæssigt, teoretisk og i de pædagogiske debatter var læringsbegrebet et omdrejningspunkt i 00’erne. Mange var kritiske over for læringsbegrebets anvendelse inden for daginstitutionens område, men mod slutningen af årtiet blev læreplanerne mere alment accepteret blandt pædagogerne, og der kom fokus på sammenhængen mellem læring og didaktiske tiltag, og pædagoger begyndte at arbejde med forskellige didaktiske modeller i relation til læring.

I starten af 10’erne tog 00’ernes begyndende top- og læringsstyring af pædagogikken til. Og politikerne nedsatte ligefrem en taskforce med Niels Egelund i spidsen, der skulle skaffe indsigt i dagtilbuddets pædagogik og kvalitet. Samtidig blev det også et årti, hvor der skete en opblødning af den detaljerede læringsfokuserede styring af daginstitutionsområdet. Legen blev med den endelige styrkede pædagogiske læreplan fra 2018 gjort central, samtidig med at betydningen af dannelse og børneperspektiver blev fremhævet i

loven. Kapitlet redegør teoretisk for lovens centrale nye begreber samt for Broströms fortsatte udvikling af dagtilbudsdidaktikken. Andre centrale temaer i kapitlet er omsorg i vuggestuen, pædagoger i skolen og minimumsnormeringer.

Samlet set giver Broströms velskrevne historiske værk et detaljerigt og indsigtsfuldt overblik over småbørnspædagogikkens nyere historie. En stor styrke ved bogen er dens kapitelinddeling og den måde, hvert kapitel formår at beskrive det særligt pædagogiske ved hvert

årti. Samtidig giver kapitelinddelingen også mulighed for at få øje på ligheder, forskelle og genkomne temaer på tværs af de seks årtiers pædagogiske udvikling. Endvidere understøtter kapitelinddelingen udviklingen af dén historiske erkendelse, som bogen bidrager med. En transparent erkendelse, der kan sætte læseren i stand til at se bag om nutidens pædagogiske debatter og dermed kunne forholde sig kritisk til det selvfølgelige i samtidens pædagogiske diskurs. Men også en erkendelse, der kan inspirere til at se nye muligheder og udvikle alternative pædagogiske visioner. Endelig er

det en formidlingsmæssig kvalitet ved bogen, at den er gennemillustreret med tidstypiske billeder fra de forskellige historiske perioder.

Og bogen vil med sin tydelige periodebeskrivelse, dens vedkommende personlige vinkel og sin introduktion til pædagogiske retninger og begreber være en oplagt gevinst i undervisningen i pædagogprofessionens og småbørnspædagogikkens historie på pædagoguddannelsen.